

настання цивільної відповідальності за неправомірне використання торговельної марки в мережі Інтернет, пов'язані із підсудністю судових справ, визначенням розміру та відшкодуванням майнової шкоди. Також слід зазначити, що в період дії воєнного стану удосконалюється галузеве законодавство, що сприяє удосконаленню правової охорони прав власника свідоцтва на торговельну марку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003 р. №№ 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

3. Про зміни територіальної підсудності судових справ в умовах воєнного стану: Розпорядження Верховного Суду від 06.03.2022 р. № 1/0/9-22. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/war/Rozp_06_03_2022.pdf

4. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності: Постанова Пленуму ВГСУ від 17.10.2012 № 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12#Text>

5. Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час дії воєнного стану, введеного у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України: Закон України від 01.04.2022 р. № 2174-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2174-20#Text>

Мошинська Яна Степанівна,

аспірантка кафедри цивільного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ

Найбільшим досягненням у процесі розвитку міжнародного права щодо захисту прав дитини є закріплення пріоритету благополуччя дитини над правами батьків. Зокрема, відповідно до ст. 171 Сімейного кодексу України [1] (далі – СК України) дитина має право бути

вислуханою батьками, іншими членами сім'ї, посадовими особами з питань, що стосуються її особисто, а також питань сім'ї. Якщо дитина бажає висловити думку при вирішенні між батьками, іншими особами спору щодо її виховання, місця проживання, у тому числі при вирішенні спору про позбавлення батьківських прав, поновлення батьківських прав, а також спору щодо управління її майном, то така думка дитини має бути обов'язково вислухана та врахована при винесенні відповідного рішення судом. При цьому суд може винести рішення всупереч думці дитини тільки, якщо цього вимагають її інтереси. Однак, як свідчить судова практика щодо вирішення спорів стосовно виховання дитини, визначення місця її проживання, позбавлення батьківських прав, а також і при усиновленні судами зазвичай не вислуховуються думки дітей, чим порушуються їх права.

Крім того, положення сімейного законодавства щодо встановлення підстав для відібрання дитини як без позбавлення, так й із позбавленням батьківських прав (ст. ст. 164 та 170 СК України), сформульовані занадто у загальному сенсі та можуть тлумачитися судом неоднозначно, що призводить до невиправданого втручання у сімейне життя з боку держави. Зокрема, чітко не визначено у законодавстві України та у судовій практиці зміст дій або бездіяльності, що становлять ухилення від виконання обов'язків батьками щодо виховання дитини, що вимагає відповідного напрацювання усталеної судової практики з цього питання.

Зазначеними обставинами обумовлюється актуальність дослідження проблемних питань позбавлення батьківських прав.

Відібрання дитини від батьків є санкцією за порушення батьківських обов'язків. Сімейний кодекс України намагається детально врегулювати питання застосування такого способу захисту прав та інтересів дитини як відібрання її у батьків (ст.ст. 164-170 СК України). У батьків дитина може бути відібрана у виключних випадках, зокрема, шляхом позбавлення їх батьківських прав. Відібрання дитини від батьків або одного з них також можливе без позбавлення їх (одного з них) батьківських прав у випадках, передбачених п.п. 2-5 ч.1 ст.164 СК України, а також в інших випадках, якщо залишення дитини у них є небезпечним для її життя, здоров'я і морального виховання.

Слід зазначити, що позбавлення батьківських прав можливе лише щодо дітей, які не досягли 18 років і не набули повної дієздатно-

сті у зв'язку з укладенням ними шлюбу з 16 років. Однак при ньому батьки позбавляються батьківських прав і на майбутнє, тобто і після досягнення їх дітьми повноліття.

Аналізуючи норми СК України, слід зазначити, що у ч. 1 ст. 164 СК України законодавець намагався встановити виключний перелік підстав позбавлення батьків батьківських прав. Однак, що через відсутність деталізації зазначених у п.п. 2-5 ч.1 ст. 164 СК України випадків, коли дитина може бути відібрана у батьків, механізму оцінки ризиків небезпеки для дитини з боку батьків та усталеної судової практики з цього питання, вирішення важливих питань долі дитини залишається на розсуд судді, що приймає рішення у конкретній справі.

Як свідчить судова практика, судді не завжди адекватно оцінюють небезпеку для дитини, позбавляючи її батьківської турботи та виховання з формальних причин. Зокрема, так сталося у справі Савіни проти України [2], що розглядалася у Європейському суді з прав людини, коли у незрячих батьків відібрали дітей лише через те, що діти живуть у примітивних побутових умовах. У цій справі національними судами не було визначено наявності небезпеки для дітей у разі продовження їх проживання із батьками. У цій справі ЄСПЛ вказав на недоліки роботи органів опіки та піклування у питаннях обов'язкового врахування думки дітей при вирішенні питання про позбавлення їх батьків батьківських прав, сприяння поліпшенню фінансового стану родини замість відібрання дітей і покарання їх батьків шляхом позбавлення їх батьківських прав не через невиконання ними батьківських обов'язків, а через бідність, яка безпосередньо пов'язана із вадами їх здоров'я.

Можливими шляхами подолання недоліків правового регулювання підстав та порядку відібрання дітей від батьків має стати удосконалення судового механізму забезпечення захисту прав учасників цих відносин. Зокрема, найбільшою гарантією має стати обов'язкове врахування судом думки самої дитини стосовно питання позбавлення її батьків батьківських прав. Зазначена категорія справ не може розглядатися судом за формальними ознаками і тому треба законодавчо закріпити дискреційні повноваження суду у сімейних справах, що надає можливість врахування при вирішенні рішення судом конкретних обставин справи. Обов'язково у цій категорії справ мають призначатися різні види експертиз та консультацій із спеціалістами (напри-

клад, психологами, представниками органів, що надають фінансову допомогу сім'ям з дітьми тощо). Також у законодавстві України слід встановити випробувальний строк у 1 місяць для батьків, щодо яких розглядається справа про відібрання дітей, для усунення обставин, що становлять небезпеку для дітей (зокрема, поліпшення житлових умов, припинення зловживання алкогольними, наркотичними засобами тощо).

Не можна перекладати усю вину за виховання дітей лише на батьків, оскільки державою мають проводитися соціальні роботи з фінансової та психологічної підтримки багатодітних та інших сімей, які мають особливі потреби. Адже, відповідно до ч. 4 ст. 164 та абз.3 ч. 1 ст. 170 СК України під час ухвалення рішення про позбавлення батьківських прав суд бере до уваги інформацію про здійснення соціального супроводу сім'ї (особи) у разі здійснення такого супроводу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сімейний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#n46>

2. Справа «Савіни проти України». Рішення ЄСПЛ від 18 грудня 2008 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_454#Text

Негуляєва Ірина Миколаївна,

аспірант кафедри регіонального управління та публічного адміністрування навчально-наукового Інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка»

НОВІ ПРОГРАМИ ГРОШОВОЇ ПІДТРИМКИ ТА РЕЄСТРАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Після 24 лютого 2022 року у зв'язку з військовою агресією Україна вдруге зіткнулася з масовим внутрішнім переміщенням людей всередині країни. Але карта бойових дій охопила значно більше територій України порівняно з 2014 роком та призвела до масового виїзду людей за межі своїх громад, що вимагало миттєвої реакції на обставини зі сторони держави, запровадження нових підходів, при-